

המזבח מבלי להקטירם לשם קרבן, אלא לשורפם בתור עצי המזבח, כך מותר להוות את השמן לשם הזאת מים בעלמא, ולא בתורת הקטרה.

ומוסיפה הגמרא: זה שהעמדנו שמתנה הכהן ואומר, שאם אדם זה אינו מצורע תהיה הזאת השמן כהזאת מים בעלמא, שמותר לעשותה ואין בה משום "כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו", כשם שמותר להעלות שיירי מנחה לשם עצים ולא לשם הקטרה, אתיא כרבי אליעזר.

דתניא: רבי אליעזר אומר: אחר שנאמר "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" ללמדנו ש"כל שממנו לאישים, הרי הוא בבל תקטירו", כתיב "ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח", ומפסוק זה יש לדרוש: רק לשם ריח ניחוח [קרבן] **אי אתה מעלה** את השיירים של קרבן אשר כבר קרב ממנו לאישים. אבל **אתה מעלה** אותם לשם **עצים**.⁽²⁵⁾

אלא דאכתי תיקשי: **והא איכא שיריים** של השמן שלא הותרו לאכילה, והוא אותו מעט שמן **דבעי מילינהו**⁽²⁶⁾ ללוג השמן אחר שקמצו ממנו. ונמצא כי **איכא** **הך פורתא** שמן שאין לו היתר לאכילה לא בקמיצה, דהא **לא קמיין עליה** [שהרי אותו פורתא שמן הובא לאחר הקמיצה, כדי למלאות את החסרון של הקמיצה ולא הותר בקמיצה

מהלוג], וגם הזאת שבע שלאחר מכן לא תתיר אותו לאכילה, כי ההזאה מתירה רק לוג שמן של מצורע, והכא הרי מסתפקנא דילמא שמן של קרבן נדבה הוא!?

ומתריצין: איכא תקנתא להאי פורתא, **דפריק ליה**. שמביא מעות בשיווי אותו פורתא שמן ופודה אותו בתנאי, שאם שמן זה קרבן נדבה הוא [ולאחר שנקמץ לא היו צריכים להשלים אותו], הרי הוא מחולל על אותן המעות. ואם אינו נדבה אלא הוא השלמה ללוג שמן של מצורע, הרי הוא נשאר בקדושתו, והזאת שבע תתיר אותו לאכילה.

והוינן בה: **דפריק ליה** להאי פורתא שמן — **היכא?**

אי פריק ליה גוואי, בתוך העזרה, הא **קא מעייל חולין לעזרה?** דקא סלקא דעתין שאסור לחלל קודש בעזרה ולעשותו חולין, כי עשייתו חולין, היא כהכנסת חולין לעזרה.

ואי פריק ליה אבראי, לאחר הוצאתו אל מחוץ לעזרה, הא **איפסיל ליה ב"יוצא"?**

ומתריצין: **לעולם פריק ליה גוואי** בעזרה. ולא עבר משום מכניס חולין לעזרה, כי הפודה עושה רק את פעולת הפדיון, **וחולין** — **ממילא הויין** בעזרה, שאין מעשה הפדיון נחשב כמעשה בפועל של הכנסת חולין לעזרה.

עצים, אם בכך תתבטל שם ההקטרה של הקרבן ויעלה לו רק לשם עצים, או שנשארת הקטרת הקרבן כמות שהיא.

26. גירסת השיטה מקובצת היא "מיכלינהו"

איך אמרה הגמרא שבספק מצורע מזים מספק, והרי מספק אסור להכנס בביאה ריקנית להיכל?

25. עיין בחידושי הגר"ז שדן בשאלה, אם מקטיר הכהן קרבן כשר אלא שהעלה אותו לשם

ועתה מקשה הגמרא על עיקר דינו של רבי שמעון, שאמר ספק-מצורע-מוחלט יכול להביא אשמו ולווגו, ולהתנות שהאשם והלוג יהיו קרבן מצורע או קרבן נדבה.

כיצד מצית למימר שמביא לוג שמן בתור נדבה, והא אמר רבי שמעון, אין מתנדבין שמן?!

ומשנינן: תקוני גברא שאני. כדי להתיר את ספק-המצורע באכילת קדשים, איפשרו לו להביא ולהתנות על שמן שיהיה קרבן נדבה. (27)

יטיב רב רחומי קמיה דרבינא, ויטיב וקאמר משמיה דרב הונא בר תחליפא: הא איכא תקנתא אחריתי למצורע-ספק, נימא אותו מצורע-ספק: אם איני מצורע, הרי אשם זה יהא אשם תלוי. שהרי אמר רבי אליעזר, יכול אדם לנדוב בכל יום אשם תלוי, שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא, ואם כן, שפיר הוא יכול להתנות שאם הוא מצורע, הרי זה אשם ודאי של מצורע, ואם אינו מצורע, הרי זה אשם תלוי. ועדיף לעשות כן מאשר להתנות שאם אינו מצורע הרי זה קרבן נדבה, שהרי אשם תלוי דינו כאשם ודאי שנאכל ליום ולילה, ואילו קרבן נדבה נאכל לשני ימים ולילה, והווי מביא קדשים לבית הפסול! ?

ומכך שלא העמיד רבי שמעון באופן כזה, שמתנה עליו שאם אינו מצורע יהיה הקרבן אשם תלוי, שמע מינה, מאן הוא תנא דפליג עליה דרבי אליעזר [במסכת כריתות כה א], ואמר אין מתנדבין אשם תלוי — רבי שמעון הוא! שלכן לא העמיד כאן רבי שמעון באופן שמתנה על אשם תלוי שיהיה נדבה.

אמר ליה רבינא לרב רחומי: תורה, תורה? [היכן היא תורה של אדם גדול כמותך], כיצד אפשר להעלות על הדעת רעיון כזה שאפשר להביא קרבן ולהתנות עליו שיהיה או אשם ודאי של מצורע או אשם תלוי שבא בנדבה, והרי אשם מצורע הוא כבש בן שנתו ואילו אשם תלוי הוא איל בן שנתיים, וכיצד קרה הדבר שאימרי [כבשים קטנים] בדיברי [באילים גדולים] מיהלפי לך?!

מתניתין:

איברי הטאת הנאכלים לכהנים שנתערבו באיברי עולה המוקטרים כליל על גבי המזבח —

רבי אליעזר אומר: יתן על המערכה למעלה את כל איברי התערובת, כולל איברי החטאת

שצריך לאכול את כל היריים, ואינו יכול לאכול משום המקצת שלא קמץ עליו.

27. הקשו התוס', אם האיסור של רבי שמעון לנדב שמן הוא מן התורה, כיצד אפשר להתירו לצורך תיקוני גברא! ? והרי כיון שאין מתנדבין שמן, נמצא שמביא חולין בעזרה! ?

ותירץ המקדש דוד [סימן יא ב], שאמנם רבי שמעון אמר שאין מתנדבים שמן, אך אין זה אומר שאם יביאו יעבור על חולין בעזרה, והרי זה דומה לדברי ריש לקיש, האומר שהמעלה אברי חיה טהורה למזבח אינו חייב כלום, ומה שאמרה תורה בהמה ולא חיה זה רק לגבי קיום מצות קרבן, אבל אין זה איסור להעלות איברי

שממנו ילפינן שכל שהועלה ממנו לאישים הרי אסור שוב לעלות ממנו משום "בל תקטירו" לא. אי אפשר להעלותם לשם עצים.

ורבי אליעזר דריש להאי מיעוטא ד"אותם" הכי: הרי ריבתה תורה לאיסור העלאת שאור ודבש על כבש המזבח כמו על המזבח. כי דין זה שדבר האסור בהעלאה למזבח אסור גם בהעלאה על הכבש התחדש רק ביחס לשאור ודבש, ולא ביחס לדברים האסורים בהקטרה מצד "כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו", והכי דרשינן: "אותם", שאור ודבש האמורים בפרשה, הוא דרבאי לך, ריבתה לך התורה שאיסור העלאתם על כבש הוא כהעלאתם על מזבח עצמו, אבל מירי אחריו, לא אסרה תורה את העלאתם על הכבש כהעלאתם על המזבח עצמו.

ורבנן סברי, תרתי שמעינן מינה! שהרי "אותם" הוי מיעוטא על כל האמור בפרשה, הילכך למדים ממנו גם למעוטי איסור העלאת איברי חטאת על הכבש, שרק בשאור ודבש ריבתה התורה את איסור העלאתם על גבי כבש, וגם למעוטי העלאתם לשם עצים על גבי המזבח, שרק בשאור ודבש נאמר ההיתר ולא באיברי חטאת.

ומוסיפה הגמרא ואומרת: מתניתין, דקתני בה פלוגתא דרבנן ורבי אליעזר אם מעלין איברי חטאת לשם עצים, היא דלא כי האי תנא

דתניא, אמר רבי יהודה: לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על איברי חטאת שנתערבו

האסורים בהקטרה, ורואה אני את בשר איברי חטאת הנמצאים למעלה על אש המערכה כאילו הן עצים, כי היות ואינו מתכוון להקטירם אלא להשתמש בהם בתור חומר בעירה כמו עצים, שפיר דמי.

וחכמים אומרים: אין היתר להקטיר איברי חטאת הנאכלים לשם "עצים", אלא אין תקנה לאותן איברי חטאת שנתערבו בעולה, ולפיכך תעובר צורתן, שיניח את איברי התערובת למשך הלילה, ויפסלו בנותר, ויצאו לבית השריפה כשאר קדשים שנפסלו.

גמרא:

והוינן בה: מאי טעמא דרבי אליעזר שאמר רואין את איברי חטאת כאילו הן עצים?

ומבארין: אמר קרא ביחס לשאור ודבש "לא תקטירו ממנו אשה לה". קרבן ראשית [ביכורים] תקריבו אותם [לפני המזבח], ואל המזבח [עצמו] לא יעלו לריח ניחח, ודרשינן להאי קרא הכי: לריח ניחח אי אתה מעלה שאור ודבש. אבל אתה מעלה שאור ודבש, והוא הדין איברי חטאת שאינן בריהקטרה, לשם עצים.

ורבנן דפליגי ארבי אליעזר סברי, הא מיעט רחמנא וקאמר "אותם", הילכך הכי דרשינן להאי קרא: אותם, את השאור והדבש האמורים בפרשה, הוא דאי אתה מעלה לריח ניחח, אבל אתה מעלה אותם לשם עצים. אבל מירי אחריו, כגון איברי חטאת [הנאסרים בהעלאה מכח הפסוק הקודם,

באיברי עולה שיקרבו, שהכל מודים שמקריבים את איברי החטאת לשם עצים.

וכן לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים באברי **רובע ונרבע שלא יקרבו** אפילו לשם עצים, משום שהם מאוסים לגבוה.

על מה נחלקו רבי אליעזר וחכמים? על **איברי עולה תמימה שנתערבו באיברי עולה בעלת מום**. שרבי אליעזר אומר יקרבו כולן, ורואה אני את **איברי בעלת המום** שעולים למעלה על אש המערכה [יחד עם איברי העולה התמימה], **כאילו הן עצים וחכמים אומרים לא יקרבו**, וכמתבאר לקמן משום שבעלי מומין מאוסין למזבח.

והשתא הוינן בדברי התנא דברייתא [דפליג אתנא דמתניתין]:

ורבי אליעזר, מאי שנא רובע ונרבע שלא יעלו לשם עצים, משום **דלא חזו להקרבה**, והרי **בעלת מום נמי לא חזו להקרבה**, ובכל זאת אפשר להעלות את איבריה לשם עצים?

ב-טז ומשינין: **אמר רב הונא: הכא במאי עסקינן**, בבעלת מום **בדוקין שבעין**, שיש לה פגם בעין שאינו ניכר כל כך, ומום כזה פוסל רק בבהמות ולא בעופות, לפי שאין פוסל בעוף אלא חסרון אבר, וכאן אין זה חסרון אבר אלא רק פגם בעין, **ואליבא דרבי עקיבא**, דאמר **אם עלו** בהמות בעלי מומין כמו המום של "דוקין שבעין" על גבי המזבח (28), שוב **לא ירדו ממנו**. כיון שמום שכזה אינו פוסל בעופות, הרי בבהמות, אם עבר והעלאן,

הכשירן המזבח להקרב עליו.

ותמהינן: **אימר דאמר רבי עקיבא** שהכשירן המזבח להקרב היכא **דאי עבד**, שעבר והעלאן. אבל **לכתחילה**, מי אמר **רבי עקיבא** שרשאי להעלות בעלי מומין בדוקין שבעין על גבי המזבח?!?

אמר רב פפא: הכא במאי עסקינן, כגון שעלו תחילה על גבי כבש, ומי שעשה כן, עשה זאת בעבירה. אך עתה, אחר שהועלו, בדיעבד, על גבי הכבש, מותר לכתחילה להעלותם מהכבש אל המזבח. ובהכי איירי תנא דברייתא, ומשום דקיימא לן כשם שהמזבח מקדש את הפסולין [ולקמן יבואר איזה פסולין] ומכשירם להקרב על גבי המזבח, כך גם הכבש מקדש ומכשיר [את אותם הפסולין שמקדש המזבח]. ומשהוכשרו להקרב על גבי הכבש, שוב מותר לכתחילה להעלותם מהכבש אל המזבח.

ומקשינן: **אי הכי**, דאיירי שהועלו בדיעבד על גבי הכבש, ולהכי מותר לכתחילה להעלותם מהכבש אל המזבח משום שהוכשרו להקרבה בהעלותם לכבש, אמאי מותר להעלותם רק כשהתערבו באיברי עולה כשירה? והרי **אפילו** הועלו איברי בעלת המום בדוקין שבעין כשהם **בעינייהו** [ולא בתערובת] על הכבש, נמי מותר לכתחילה להעלותם מהכבש אל המזבח?! (29)

אלא, טעמיה דרבי אליעזר שהתיר להעלות אברי בעלת מום שהתערבו באברי עולה

29. ומוכיחים מכאן האחרונים, שאף על פי

28. לפי רבי יוחנן לקמן פה ב.